

LUX

3 FILMY
24 JAZYKŮ
28 ZEMÍ

FILM

DAYS

MA VIE DE COURGETTE
(MŮJ ŽIVOT CUKETY)

Claude Barras
Švýcarsko, Francie

ye10
ars

MA VIE DE COURGETTE

Můj život Cukety

ANIMOVANÝ FILM CLAUDA BARRASE

Cuketa není žádný padavka, ale malý čiperný chlapec. Když přijde o maminku, má pocit, že je sám na světě. To ale ještě neví, s kým se ve svém novém životě – v dětském domově – setká. Simon, Ahmed, Jujube, Alice a Béatrice: ti všichni si prošli peklem, i když to jsou malé bezbranné děti. A pak je tu ještě Camille. Když vám je 10 let a máte partu kamarádů, je snadné se zamílovat a objevovat nové věci. A co takhle být kromě toho ještě šťastný?

Tento animovaný film určený široké veřejnosti vznikl na základě románu. Od většinové produkce věnované mladému publiku se odlišuje svou originální estetickou stránkou (hlavními postavami jsou figurky s velkýma kulatýma očima), ale především svým tónem, který umožňuje zabývat se vážnými otázkami s velkou ohleduplností. „Říct si, že tento snímek bude ideálním filmem pro děti, vyžadovalo značnou dávku odvahy,“ přiznává Céline Sciammiová (filmy *Tomboy* a *Holčičí parta*, jež soutěžily o Cenu LUX v roce 2014), které byl svěřen scénář.

NAPĚTÍ MEZI VNĚJŠÍ STRÁNKOU A SLOVEM

Na první pohled se zdá, že *Můj život Cukety* je film pro děti: animovaný film je žánrem, který je především spojován s mladým publikem. Postavy s velkými hlavami a velkýma kulatýma očima ani zde tuto představu nevyvracejí; hlavní postavou je navíc devítiletý chlapec. Vizuální svět, v němž vyrůstá, hraje všemi barvami; sám Cuketa má modré vlasy. Jednotlivé postavy jsou vytvořeny podle stejného modelu, liší se pouze barvami, rozměry, hlasy a osobnostními rysy, které jsou občas poněkud karikaturní: brýle paní Papineauové (ředitelky dětského domova), Simonova jizva, Aliciny blondaté vlásky, které jí zakrývají obličej.

Tady ovšem představa typického „filmu pro děti“ končí: od první chvíle je totiž patrné, že předmět filmu i jeho tón patří do rejstříku, který je velmi vzdálen tomu, co se obecně promítá dětem: Cuketova maminka sleduje sama televizi, u toho popíjí pivo (plechovky se válejí po zemi) a nespravedlivými výroky na adresu mužů komentuje televizní seriál („Lháří!“ volá na herce, který slibuje lásku herečce). Cuketa, jehož oči lemují modré kruhy, které vypadají jako vrásky ne zrovna typické pro jeho věk, sbírá prázdné plechovky a odchází s nimi na půdu, kde si s nimi hraje tak, že je skládá na sebe. Postavená věž se mu ale zřítí a maminka, vyrušená rámušem, volá na svého syna, vystupuje na půdu a slibuje mu výprask...

V této první sekvenci je daná situace zobrazena velmi efektivně: přirozeně se dovrtíme, že Cuketovu maminku opustil manžel a že ze zoufalství propadla alkoholu. Nenávisť k mužskému pokolení nebo odpor, který cítí ke svému nevěrnému muži, se tak možná přenáší na jejího syna, kterého za sebemenší prohrěšek bije. Bere to už jako rutinu.

Aby toho nebylo málo, dojde k další katastrofě: Ve snaze vyhnout se výprasku zavírá Cuketa poklop na půdu, který padá mamince na hlavu. Maminka se řítí ze schodů. Následující sekvence potvrzuje divákovy nejčernější obavy: policejní úředník se ptá Cukety, jestli na něho maminka byla hodná, a když se ho zeptá na tatínka, ukáže Cuketa svého draka, na kterého tatínka nakreslil. Na druhé straně je nakreslená slepice: „tatínkova slepice“, čte slova, která napsala matka...

Cuketa nechápe – alespoň ne vědomě –, že tatínkova slepice není opravdová slepice, avšak dospělému divákovi je jasné, že tatínek odešel za jinou ženou. Krutý humor této scény vnímají pouze dospělí diváci.

Hlavní výzva tohoto filmu je nastolena od samotného počátku: *Můj život Cukety* vypadá jako film pro děti, může být nepochybně dětem promítán, neboť znázorňuje dětský úhel pohledu, ale stejně tak je určen i dospělým.

VELKÉ KULATÉ OČI

Filmy určené mladému publiku se občas vyznačují svou zjednodušující, karikaturní až manicheistickou povahou. I postavy ve filmu *Můj život Cukety* jsou zcela jednoznačně rozděleny na hodné a zlé (*policajt Raymond versus teta Camille...*), ale má-li divák tendenci rychle soudit nebo si vytvořit předsudky (jako Ahmed, který neustále lije Raymondovi vodu na hlavu, „protože je to policajt“, nebo dáma na horách, která obviní Ahmeda z krádeže a ze lži, nepochybně proto, že je maghrebského původu), v průběhu filmu zjistí, že příběh zdaleka není černobílý.

Například Simon (jizva na čele, svetr s lebkou, arogantní vystupování) je rychle označen za malého darebáka, který bude Cuketu šikanovat: dělá si z něj legraci, odsune mu židli, na kterou se chce posadit, přivítá ho slovy „víte ve vězení, bambulo“, což zní jako výhrůžka. Nicméně poté, co se oba chlápci střetnou, osloví Simon Cuketu a snaží se s ním skamarádít, když mu prozradí, proč jsou jednotlivé děti v dětském domově. I když z něj nikdy nepřestane být rebel (zdi domova jsou pomalovány jeho kresbami „lebky“), v průběhu filmu poznáme, že za postavou „velkého kluka, který šikanuje malé děti“, se skrývá další osobnost, a totiž postava laskavého staršího bratra. Své kamarádce Camille umožní odejít od zlé tety a po odchodu Cukety a Camille začne sám trénovat malé děti, i když je očividně rozrušený: „Dáme si závod, a kdo bude poslední, bude mi do konce života prát slipy.“ V této výzvě pro malé se skrývá celá řada Simonových pocitů: smutek z toho, že jeho kamarádi odešli, vědomí, že on sám nikdy nebude adoptován, přání, aby ti nejmenší nebyli z jejich odchodu smutní, vůle skrýt svou citlivost za výhrůžkou „jenom jako“ a především velký pocit samoty. Simon se totiž nachází přesně na hranici mezi dětstvím a dospělostí.

Představy dětí z domova o dospělosti jsou deformovány osobní zkušeností: Cuketu a jeho maminku opustil táta, maminka potom začala pít; Alice se stala obětí sexuálního násilí ze strany svého otce; Simonovi rodiče se „pořád“ drogovali a sledovali porno; teď mu maminka posílá poštou dárky, k nimž nikdy nic nepřipíše; Jujubova maminka se zbláznila; Camillin tatínek zabil maminku a pak spáchal sebevraždu. Rodiče Ahmeda a Béy byli vyloučeni z francouzské společnosti: Ahmedův tatínek je ve vězení, protože „přepadl benzínku, aby mu mohl koupit tenisky Nike“, a maminka Béy byla vyhoštěna ze země. Nikoho tedy nepřekvapí, že valí oči, když vidí i jiné modely. Když například Cuketa slyší Rosy, která oznamuje, že se rozdávají pusy na dobrou noc, nevěří svým uším... Nebo když děti z domova vidí maminku, která zvedá a utěšuje chlapečka, který spadl, zůstanou stát a nevěřícně koukají. „Má hezkou maminku,“ říká jeden z nich. „Možná to není jeho maminka,“ odpovídá druhý. Toto přívětivé a něžné gesto, kterým žena chlapce utěšuje, zjevně neznají a pochybují o tom, že by maminka mohla být tak hodná. Stejně tak i milostný vztah Rosy (vychovatelky) a pana Paula (učitele) je zajímavá především ze sexuální stránky a snaží se mu tak porozumět. Jen Cuketa vysvětluje: „On je jenom zamilovaný: drží ji pevně, protože má strach, že odejde.“ Cuketa nepochybně ví, o čem mluví, protože i on se zamiloval, do Camille.

ČÍM DÁL ODOLNĚJŠÍ

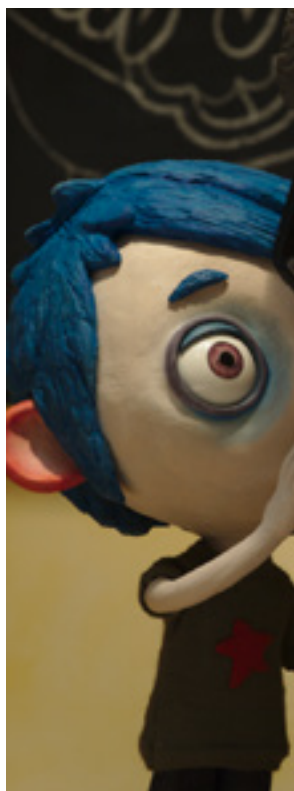
Tyto děti z domova, které mají za sebou těžké chvíle, samozřejmě trpí a toto utrpení se více či méně projevuje navenek: Ahmed se počurává; Alici se zapletou nohy, když skáče panáka, a začne „vibrovat“ pokaždé, když je ve svém okolí konfrontována s konfliktem (začne se klepat a bouchat přibory o talíř); Béa volá „mami“ pokaždé, když uslyší auto; Simon, jak jsme již řekli, se schovává za postavou drsňáka; Jujube se pořád něčím cpe; Camille se schovává do skříně...

Nicméně tyto děti, které pocházejí ze zvrácených poměrů, se postupně začínají uzdravovat, o čemž vypovídají některá gesta. Cuketa, který si jako jedinou vzpomínku na maminku přinesl do domova prázdnou plechovku od piva, z ní udělá lodičku, kterou daruje Camille. Z ubohé vzpomínky na stejně ubohé pouto se stává pěkný symbol nového, mnohem radostnějšího vztahu. Ahmed, kterého na horách neprávem obvinila maminka holčičky, si nakonec uchovává v paměti pouze šlechetné gesto holčičky, která mu dala své lyžařské brýle, jež nosí pořád u sebe! Alice chce využít svých nervózních pohybů a pokusit se zdolat rekord ve skoku na místě. Tato pomalá přeměna bolestivé situace na situaci novou, utišenou a šťastnou, je patrná i z nápisů na zdi, kde se děti měří. Když Cuketa spolu s Raymondem a Camille znovu navštíví byt, kde kdysi žil se svou maminkou, jsou z nápisů patrné zlé okamžiky (tento den jsem propadl; tento den odešel tatínek...), ale u Raymonda se tyto nápisy vztahují ke šťastné události: „tento den jste se stali mými dětmi“.

Film končí dopisem, který Cuketa píše Simonovi. Krátce poté, co přišel do dětského domova, mu Simon prozradil, jakou má každé dítě minulost, což zakončil slovy „Už nás nikdo nemá rád“. Ve svém dopise mu však Cuketa píše, že neměl pravdu a že na něj s Camille nezapomněli, ani na další děti v domově... Více než tato zpráva však možná prozrazuje rozhovor mezi Cuketou a Camille během jejich posledního večera na horách. Chlapec hovoří o tom, jakou budoucnost by měl s maminkou (pivo a televize), a je rád, že jí unikl. I Camille přiznává, že raději než u tety bude žít s dětmi a vychovatelkami v dětském domově. Navíc kdyby nebylo dětského domova, nikdy by se nesetkali...

Tento film pro děti přináší tedy důležité otázky pro dospělé: jaký model chceme nabídnout svým dětem? Je prostředí, v němž své děti vychováváme, nejpříhodnější pro jejich harmonický rozvoj? Do jaké míry se touhy, frustrace a zájmy dospělých přenášejí na děti?

V souvislosti s napětím, které panuje například kolem otázky manželství, je film pádným a výmluvným důkazem toho, že tradiční rodina (tatínek a maminka) není nezbytně jediným ideálním místem, kde se děti mohou rozvíjet. Může se stát, že tatínek nebo maminka nefungují tak, jak by měli, jsou nezodpovědní, mají sklon k násilí, odejdou... Důležitá není úloha, statut, rodičovství, ale vztah a způsob, jakým jej budujeme.

ÚVAHY K DISKUSI

Dospělí se ve filmu v zásadě dělí na hodné a zlé. Celou řadu z nich však nelze zařadit ani do jedné kategorie, zejména ne v očích jejich dětí, které je navíc postupem času mohou začít vnímat jinak. Zamysleme se například nad tím, co říká Cuketa a co prozrazuje o své mamince. Jak byste interpretovali kresbu draka, na němž je otec znázorněn jako superman (s maskou a pláštěm)? Jak posuzujete reakci Béy, když se vrátí její maminka? A co si myslíte o Ahmedově otci, který je ve vězení za „přepadení benzínky, aby mu mohl koupit tenisky Nike“?

Při scéně na jarmarku, na který Raymond přichází s Cuketou a Camille, zahlédneme dvě atrakce: strašidelný vlak a střelnici. Domníváte se, že hry, při nichž se děti bojí, nebo hry na střelení mají pro děti, které zažily strach a násilí, jiný význam než pro běžné děti?

Filmy určené pro děti musí být zajímavé i pro dospělé, kteří své děti do kina přivedou. Jinak je už možná příště do kina nevezmou! Toho je obvykle docíleno druhou úrovní, mrkáním a různými narážkami. To ovšem není případ filmu *Můj život Cukety*. Znáte další „rodinné“ filmy, které dokáží zaujmout děti i rodiče v jedné rovině bez toho, aby bylo třeba dvou paralelních interpretací? Jaké?

les grignoux

10 LET EVROPSKÝCH FILMŮ PROMÍTANÝCH EVROPANŮM

Evropský parlament s potěšením představuje tři filmy postupující do užšího výběru soutěže o Filmovou cenu LUX 2016:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX (*Když otevřu oči*), film Leyly Bouzidové
Francie, Tunisko, Belgie, Spojené arabské emiráty

MA VIE DE COURGETTE (*Můj život Cukety*), film Clauda Barrase
Švýcarsko, Francie

TONI ERDMANN, film Maren Adeové
Německo, Rakousko, Rumunsko

Tyto mnohovrstevné příběhy, které jsou výsledkem velkého nadšení a tvořivosti mladých talentovaných režisérů a režisérů, budou promítány v průběhu pátého ročníku Filmových dnů LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultura hraje klíčovou úlohu při utváření naší společnosti.

V tomto duchu uděluje od roku 2007 Evropský parlament Filmovou cenu LUX s cílem rozšířit cirkulaci evropských filmů po celé Evropě a podnítit celoevropskou diskusi o zásadních společenských otázkách.

Filmová cena LUX je výjimečnou iniciativou. Vzhledem k tomu, že většina evropských koprodukcí bývá zpravidla promítána pouze v zemích původu a velmi zřídka v jiných zemích, ani v rámci EU, dává Filmová cena LUX výjimečnou příležitost otitulkovat tři evropské filmy ve 24 úředních jazycích Evropské unie.

Poslanci Evropského parlamentu zvolí vítěze Filmové ceny LUX, který bude vyhlášen 23. listopadu 2016.

FILMOVÉ DNY LUX

Filmová cena LUX rovněž dala vzniknout Filmovým dnům LUX. Tři filmy ucházející se o Filmovou cenu LUX jsou během Filmových dnů LUX představeny širšímu evropskému publiku.

Zveme Vás na projekce v rámci Filmových dnů LUX, které jsou nezapomenutelným kulturním zážitkem stírajícím hranice. Od října do prosince 2016 se můžete přidat k milovníkům filmu z celé Evropy a zúčastnit se promítání filmů *Když otevřu oči* (*À peine j'ouvre les yeux*), *Můj život Cukety* (*Ma vie de Courgette*) a *Toni Erdmann* v jednom z 24 úředních jazyků Evropské unie. Nezapomeňte hlasovat pro film, který se Vám nejvíc líbil, prostřednictvím našich internetových stránek luxprize.eu nebo na naší facebookové stránce!

CENA DIVÁKŮ

Cena diváků Filmové ceny LUX je udělena na základě volby publika. Nezapomeňte hlasovat pro filmy *Když otevřu oči* (*À peine j'ouvre les yeux*), *Můj život Cukety* (*Ma vie de Courgette*) a *Toni Erdmann*! Možná budete mít štěstí a budete se na pozvání Evropského parlamentu moci v červenci 2017 zúčastnit mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech – a ohlásit název filmu, který získá cenu diváků.

SLEDUJTE,
DEBATUJTE
A HLASUJTE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REŽIE: Claude Barras

SCÉNÁŘ: Céline Sciammavová

KAMERA: David Tutevoix

ANIMACE: Kim Keukeleireová

HUDBA: Sophie Hungerová

PRODUCENTI: Max Karli, Pauline Gyaxová,
Aremelle Glorennecová, Eric Jacquot,
Marc Bonny

VÝROBA: Rita Productions, Blue Spirit
Productions, Gebeka Films, KNM, Radio
Télévision Suisse, SRG SSR, Rhône-Alpes
Cinéma, France 3 Cinéma, Helium Films

ROK: 2016

STOPÁŽ: 75'

ŽÁNŘ: Animace

ZEMĚ: Švýcarsko, Francie

PŮVODNÍ VERZE: francouzština

